

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол

О Т Ч Е Т

за дейността на Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол за 2018 година

Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол е второстепенен разпоредител с бюджетни средства към Министерство на земеделието, храните и горите, създадена с ПМС № 203 от 10 ноември 1999 г.

Агенцията извършва дейностите, предвидени в Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни, Закона за посевния и посадъчен материал (ЗППМ), сертифицира и контролира производството на хмел и продукти от хмел в съответствие с правото на Европейския съюз (Регламенти 1850/2006/ЕС и 1234/2007/ЕС) и е контролен орган по чл.115 от Закона за генетично модифицираните организми (ЗГМО).

Агенцията е национален орган по отношение прилагането на схемите за семена на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD).

По Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни агенцията извършва експертиза по същество за различимост, хомогенност и стабилност на новите сортове растения въз основа на която Патентно ведомство издава сертификат за правна закрила.

Администрацията на Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол е организирана в една обща и една специализирана дирекции:

- Дирекция „Административно и финансово обслужване“
- Главна дирекция „Сортоизпитване, апробация и семеконтрол“

За да отговори на очакванията на клиентите за предоставяне на административни услуги, при спазване на най-високи професионални стандарти, агенцията е акредитирана и има реално действащи системи за качество по ISO стандарт 9001:2015, и по стандарта на Международната асоциация на сестестващите лаборатории /ISTA/. Агенцията е оправомощена от Службата на Общността за сортовете растения (CPVO), да извършва експертиза от нейно име за различимост, хомогенност и стабилност на нови сортове, за предоставяне на правна закрила в Европейския съюз.

Законът за посевния и посадъчен материал и наредбите към него въвеждат в националното законодателство изискванията на единадесет търговски директиви на Европейския съюз за сектора. Предвидените в законодателството дейности бяха извършени в определените срокове и обем, както следва:

• Отчет и анализ за 2018 година

Хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на семената и посадъчния материал.

Актуализирани бяха подзаконови нормативни актове за семена и посадъчен материал, транспониращи директиви за изменения и допълнения на основни директиви на ЕС. Бяха подготвени и публикувани наредби за изменение и допълнение на действащи наредби, бяха разработени специализирани вътрешни нормативни документи, като

методики за изпитване за различимост хомогенност и стабилност (РХС) съобразно техническите протоколи на CPVO и UPOV, методики за изпитване за биологични и стопански качества (БСК).

При подготовката на промените в законодателството бяха спазени предвидените в Плана за действие срокове за хармонизиране на националното законодателство с европейското в областта на семената и посадъчния материал.

Във връзка с изменение и допълнение на Закона за посевния и посадъчния материал, обн.ДВ, бр.17 от 23.02.2018 година, отпадна изискването за регистрация в агенцията на производителите и заготвителите на посевен и посадъчен материал, и срока на валидност на сертификата, издаден от ИАСАС за семена и посадъчен материал, с което се обекти значително бизнеса и гражданите.

Производство на посевен и посадъчен материал могат да извършват лица, регистрирани като земеделски стопани по реда на наредбата по § 4 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за подпомагане на земеделските производители. В тази връзка бяха подготвени изменения и допълнения на Наредба № 13 от 31 март 2004 г. за реда за издаване на разрешения на производители и заготвители на посевен и посадъчен материал и за регистрация на търговци на посевен и посадъчен материал.

Със заключителните разпоредби на наредбата бяха направени някои промени от технически характер в Наредба № 3 от 25 февруари 2010 г. за търговия на овощен посадъчен материал и овощни растения, предназначени за производство на плодове на пазара на Европейския съюз, Наредба № 12 от 1 юни 2007 г. за процедурите по сертификация и/или одобрение на произвеждания и търгуван посадъчен материал от групите земеделски растения - овощни, лоза, декоративни и зеленчукови видове, Наредба № 96 от 8 август 2006 г. за търговия на посевен материал от зеленчукови култури на пазара на Европейския съюз, Наредба № 16 от 30 май 2008 г. за търговия на посевен материал от картофи на пазара на Европейския съюз, Наредба № 24 от 28 май 2004 г. за производство и търговия с посевен и посадъчен материал от медицински и ароматни растения и Наредба № 80 от 22 юни 2006 г. за производство и търговия на размножителен материал от декоративни растения, извършвана между държавите - членки на Европейския съюз.

Подобряване обслужването на физически и юридически лица и облекчаване достъпа до административни услуги

За да отговори на очакванията на клиентите за предоставяне на административни услуги, при спазване на най-високи професионални стандарти, агенцията е акредитирана и има реално действащи системи за качество по ISO стандарт 9001:2015, по стандарта на Международната асоциация на саметестващите лаборатории (ISTA) и от Европейския офис за сортовете растения (CPVO).

В агенцията е внедрена система за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2015.

През месец юни 2018 г. в агенцията бяха проведени вътрешни одити и външен одит от независима сертификационна организация на внедрената в агенцията система за управление на качеството, като официална част от процеса на сертифициране, с цел сертифицирането на системата за управление по изискванията на новия международен стандарт **ISO 9001:2015**. Резултатите от одита потвърдиха ефективността на внедрената система за управление, което гарантира, че агенцията е в състояние да постига определените цели и да спазва приложимите закони, регулаторни и договорни изисквания. Агенцията беше сертифицирана съгласно изискванията на международния стандарт **ISO 9001:2015**.

Системата за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2015 допринесе за:

- усъвършенстване и подобрене проследимостта на процесите в агенцията;
- засилване вътрешния контрол при изпълнение на процесите;
- подобряване способността на агенцията да предоставя услуги, съответстващи на изискванията на гражданите и на приложимите нормативни актове;
- повишаване компетентността на служителите, а от там и ефективността при обслужване на гражданите;

- утвърждаване на ИАСАС, като добър партньор, предлагащ качествени услуги, основани на принципите на законност, достъпност, отговорност и ефективност;
- укрепване на позициите на агенцията пред други междуведомствени и международни институции и организации.

За изучаване удовлетвореността на гражданите на достъпни места в териториалните звена и в централно управление са поставени анкетни карти. Резултатите от анкетирането подпомагат предприемането на действия за подобрене на обслужването.

С цел постигане на прозрачност в административното обслужване, агенцията публикува на интернет страницата си пълен списък на всички извършвани административни услуги и изискванията за документи, предоставяни от клиентите и по електронен път.

Администриране на държавна помощ

През 2018 г. агенцията продължи да администрира предоставянето на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал, по силата на сключен договор между ДФ „Земеделие“ и ИАСАС.

Целта на помощта е подпомагане на регистрираните земеделски стопани, за насърчаване производството и използването на сертифицирани (качествени) семена от зърнени, фуражни, маслодайни и влакнодайни култури, картофи, тютюн, зеленчукови култури и памук. В обхвата на помощта е включен и посадъчен материал – лозов и овощен.

Съгласно договор № 22246001 от 18.04.2018 г. между ДФ „Земеделие“ и Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол, на основание чл. 20, параграф 1, буква „б“ и параграф 2 буква „б“, от Регламент (ЕС) № 702/2014 г., относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията; Закон за подпомагане на земеделските производители, чл. 12 ал. 1 т. 2 и т. 5 и ал. 2 т. 1., буква „а“; решение на Управителния съвет на ДФ „Земеделие“, ДФ „Земеделие“ предоставя парични средства на ИАСАС, за заплащане на извършваните от нея услуги на земеделски стопани, регистрирани съгласно Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители, отговарящи на определенията за малки и средни предприятия и предприятия в незатруднено положение, получили разрешение за производство на посевен и посадъчен материал, по реда на чл. 28 на ЗППМ.

В изпълнение на договора за предоставяне на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал за 2018 г. агенцията е извършвала услуги на земеделските производители свързани с:

- полска инспекция на семепроизводни посеви и маточни насаждения; издаване на етикети;
- вземане на проби от партиди семена, предназначени за сертифициране;
- лабораторен анализ на проби семена по групи култури;
- извършване на последващ контрол на партиди семена;
- окачествяване на сертифициран и САС овощен и сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал.

Схемата за качество въвежда допълнителни и някои по-високи изисквания към производствения процес и крайния продукт и гарантира по-високо качество на произведените семена и посадъчен материал от следните групи култури: зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук, сертифициран и САС посадъчен материал от овощни култури, сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал и сертифицирани и стандартни семена от зеленчукови култури.

От държавната помощ за насърчаване производството и използването на качествени семена и посадъчен материал се възползваха около деветдесет процента от клиентите на ИАСАС.

Държавната помощ бе предпоставка за реализиране на значителна добавена стойност в резултат от използването на сертифицирани семена свързана с количеството и качеството на продукцията. Положителният ефект от производство на повече и по-

качествена продукция от единица площ и подобряване агроекологичността на селскостопанското производство са от полза за цялото общество.

За 2018 г. общата стойност на действително предоставените услуги от ИАСАС и лицата по чл. 6 и чл. 31, ал. 5 от Закона за посевния и посадъчния материал, действащи от името и под контрола на ИАСАС, е в размер на **1 100 608,97** /един милион сто хиляди шестотин и осем и 0,97/ лева.

Издаване на официална сортова листа на Република България

През отчетният период ИАСАС осъществяваше постоянен обмен на информация с Европейската комисия, държавите членки и други международни институции, по отношение наименованията, вписването и отписването на сортове рестения в и от официалната сортова листа, както и относно търговията на семена и посадъчен материал.

Официална сортова листа на Република България е част от Европейските каталози за сортове от полски и зеленчукови култури, което дава възможност на сортове българска селекция да присъстват на свободния пазар на ЕС.

За информация на заинтересованите лица, Официалната сортова листа бе публикувана на интернет страницата на агенцията през месец януари и своевременно актуализирана след издаване на заповеди на министъра на земеделието, храните и горите за признаване за вписване на нови сортове растения.

От общият брой заявки бяха вписани 1 277 сорта полски, зеленчукови, медицински, ароматни и овощни култури, лоза и тютюн, което е с около 39,6% повече от вписаните през 2017 г.

От общо 724 сорта полски култури, 230 сорта са защитени със сертификат за правна закрила в Патентно ведомство. От общо 206 броя вписани сортове от зеленчукови култури, 61 броя притежават сертификат за правна закрила.

При овощните култури и лозата броят на подадените и вписани сортове се запазва.

Броят на заявените за вписване сортове тютюн в официалната сортова листа на страната е 34. От общо вписани 34, 31 сорта тютюн притежават сертификат за правна закрила.

По Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни агенцията извършва експертиза по същество за различимост, хомогенност и стабилност на новите сортове растения, въз основа на която Патентно ведомство издава сертификат за правна закрила.

Извършване на сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност (РХС), и биологични и стопански качества (БСК) на нови сортове растения

През 2018 г. в опити за различимост, хомогенност и стабилност (РХС) бяха заложили и изпитани общо 881 (при 1 004 за 2017 г.) броя сортове, хибриди и линии, като 317 (при 282 за 2017 г.) от тях бяха по сключени договори за сортоизпитване и 564 (при 772 за 2017 г.) – подобни сортове и сравнителна колекция за доказване различимостта на заявените нови сортове и за изготвяне на собствени сортоописания от чужди сортове, признати от други изпитващи офиси. Сравнителната сортова колекция (семена, материал от вегетативно размножаващи се видове растения и официални сортоописания) поддържана от ИАСАС наброява 6 821 (при 7 702 за 2017 г.) сорта от 77 вида култури. За целите на сравнителната колекция за РХС бяха поискани семена от 1 784 сорта от 16 вида култури. Бяха получени семена от 734 броя сортове от същите видове култури.

По искане на Европейския офис за сортовете растения (ЕОСР) бяха предоставени 10 (при 12 за 2017 г.) броя окончателни доклади за РХС. По искане на други сортоизпитващи офиси бяха предоставени 20 (при 15 за 2017 г.) броя окончателни доклади за РХС.

С цел получаване на правна закрила на територията на страната, бяха подготвени и изпратени до Патентно ведомство 35 броя реферати, окончателни доклади и официални сортоописания.

Прогнозните очаквания за следващите години са за увеличение броя и размера на услугите по сортоизпитване, извършвани от ИАСАС. Това се дължи на одобрението на агенцията за изпитващ офис към ЕОСР, както и на работата за разширяване на включените в обхвата видове култури. През 2018 г. бяха изпитани за РХС 5 сорта слънчоглед и 1 сорт ориз, възложени с договор от ЕОСР. По искане на Френския офис, за целите на правната закрила във Франция, бяха изпитани 3 сорта тютюн.

По видове земеделски култури сортоизпитването за РХС беше разпределено както следва: 18 вида полски култури (при 16 за 2017 г.); 3 овощни вида и лоза (при 8 за 2017 г.) и 11 вида зеленчукови култури (при 9 за 2017 г.).

Общият брой сортове, без сортове стандарти, които бяха заложили и изпитани в опити за биологични и стопански качества (БСК) за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа и в предварителни опити, съгласно сключени договори бяха 1 621 (при 1 426 броя за 2017 г.).

От общия брой сортове, в предварително изпитване бяха заложили и изпитани 1 392 (при 1 225 за 2017 г.) броя хибриди царевица, слънчоглед, рапица и сортове обикновена и твърда пшеница и ечемик, а за БСК бяха заложили и изпитани общо 229 броя (при 201 броя за 2017 г.), което представлява увеличение с 13,93% в сравнение с 2017 година. Сортовете стандарти, включени в опитите за БСК бяха 65 броя.

От изпитаните сортове за БСК и предварително изпитване 1 543 броя бяха чужда селекция (95,19%) и 78 броя българска селекция (4,81%). Съпоставено с 2017 г. се забелязва увеличение на броя на сортовете българска селекция, дължащо се на увеличение на заявките от частни селекционери.

Извършени бяха 937 (при 837 за 2017 г.) броя оценки за сортове, изпитани за БСК: 236 фитопатологични, 92 за студоустойчивост и 609 химико-технологични и дегустационни. От предварителните опити бяха подготвени и предадени на заявителите 790 (при 1 430 за 2017 г.) броя средни проби за химико-технологични оценки.

Изготвени бяха 143 (при 123 за 2017 г.) броя окончателни доклади за РХС и 83 (при 72 за 2017 г.) броя доклади за БСК с окончателни резултати от проведено 2-3 годишно сортоизпитване за експертни комисии. Проведени бяха заседанията на 14 броя експертни комисии за обсъждане резултатите от изпитване на нови сортове, по групи култури (3 за РХС и 11 за БСК) и бяха взети на решения за вписване в списък „А“ и „Б“ на Официалната сортова листа на Р България.

Беше изготвен за публикуване на официалния сайт на ИАСАС бюлетин с резултати на всички признати и утвърдени за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната сортове от видове растения.

През 2018 г. бяха заложили 1 089 (при 1 263 за 2017 г.) броя проби за грунтов контрол от 40 вида земеделски култури, от които бяха одобрени 1 073 броя. Бяха изготвени 40 броя планове с участие на общо 340 броя стандартни проби.

Сключените договори за сортоизпитване бяха 137, увеличени с 8%, в сравнение с 2017 година. Увеличаването на договорите и заявителите за сортоизпитване показва стабилност и е показател за качеството на предлаганите услуги, свързани със сортоизпитването за РХС и БСК.

Бяха подготвени 234 броя досиета на новозаявено сортове и проверени 553 броя сортове и наименования в базата данни за ЕОСР. Бяха въведени 199 броя заявки в системата на ИАСАС за РХС изпитване – „iasasdus“.

Бяха издадени 54 броя и актуализирани 7 броя разрешения, съгласно чл. 39а, ал. 1 и ал. 4 от ЗППМ и в съответствие с Решение 2004/842/ЕС, с което се подпомага бизнесът в сектор земеделие по отношение производство и търговия със семена.

Успешно бяха проведени - 2 броя вътрешни одити и 1 външен за прилагане на СУК по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2015, обект на които бяха дейностите, осъществявани в централно управление на ИАСАС и в опитните полета с. Ново село, гр. Пловдив и гр. Раднево.

Поддържане на публичен национален електронен регистър на лицата, които търговат с посевен и/или посадъчен материал, по чл.28, ал. 4 от ЗППМ

За регламентиране търговията със семена и посадъчен материал, ИАСАС поддържа публичен регистър, който позволява бързо ориентиране на потребителите и други административни звена за регистрираните по дейности и групи култури лица.

Базата данни е обществено достъпна, използва се и в работата на Държавен фонд „Земеделие“, и може да бъде видяна на следния адрес:

<http://www.iasas.government.bg/bg/news.html?newsid=188>

През 2018 г. общият брой на издадените удостоверения за търговия е 201 бр. (290 бр. през 2017г.).

Сертифициране на посевен и посадъчен материал

Сертификацията на посевния и посадъчен материал през 2018 година се извърши съгласно изискванията на процедурите от системата за управление на качеството и „Схема за качество за производство на качествени семена и посадъчен материал“.

През годината бяха получени заявления за сертификация за 32 025 ха семеипроизводствени посеви от различни групи култури. Общата площ на инспектираните посеви полски и зеленчукови култури от инспектори на ИАСАС е 29 545,2 ха. Инспектираните полски култури са 29 486,2 ха, като най-голям дял заема групата на зърнените култури – 26 961 ха (91,3%), фуражни – 1 420 ха (4,8%), маслодайни и влакнодайни – 918 ха (3,1%), картофи – 182 ха (0,6%), тютюн – 5 ха, цвекло 0,2 ха и зеленчукови култури – 59 ха (0,2%) от общо инспектираните посеви. В сравнение с 2017 г. инспектираните посеви намаляват с 15,3 %. След извършване на полските инспекции са декласирани 175 ха (0,6%) в по-ниска категория от заявената за сертификация, като са бракувани 37 ха (0,1%) поради по-ниски показатели от изискващите се съгласно наредбите по чл.29, ал.6 от ЗППМ.

За резултатите от извършените полски инспекции са издадени 1 890 броя акта за полски инспекции.

Инспектираните семеипроизводствени посеви от пшеница от лица, получили разрешение от изпълнителния директор на ИАСАС по чл. 6 от ЗППМ, почти се запазват спрямо 2017г. - 737 ха.

През 2018г. е налице намаляване на инспектираните посеви от зимна обикновена пшеница, ечемик, овес, тритикале и царевица. В сравнение с предходната година, се увеличават инспектираните семеипроизводствени посеви от ориз и ръж с почти три пъти, твърда пшеница с 67,6% и нахут – 55,1%.

При инспектираните посеви от групата на маслодайни и влакнодайни култури се наблюдава увеличаване на площите при семеипроизводството на слънчоглед с 5,1% и соя -18,6% спрямо 2017г. Намаляване на площите има при видовете фъстъци и памук.

В сравнение с 2017г. са инспектирани и семеипроизводствени посеви от видове от групата на маслодайни и влакнодайни култури – коноп, бял синап и лен.

Намаляване на инспектираните посеви от картофи спрямо 2017г. е с 7,8%, но спрямо 2016г. има увеличение с 0,7%.

Намаляване на семеипроизводствените посеви се наблюдава в групите от зеленчукови и фуражни култури, цвекло и тютюн.

През 2018 г. са инспектирани 53 ха лозови маточници, 39 ха маточни лозя и 20 ха лозови вкоренилища. Издадени са 682 броя акта за полска инспекция.

Окачествени са 3 058 800 броя лозов посадъчен материал, от които 932 200 броя облагородени лози, 307 600 броя резници за калем и 1 819 000 броя резници за подложки.

Окачествени са 36 626 броя овоен посадъчен материал – облагородени дръвчета.

За целите на сертификацията бяха взети 4 601 броя проби от хомогенно заготвени партии семена. От физически лица (пробовземачи), получили разрешение от

изпълнителния директор на ИАСАС по условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2016 г., бяха взети 612 броя проби.

В отдел Централна лаборатория бяха извършени 3 943 анализа за определяне на посевните качества на семената, в т.ч. 1208 за аналитична чистота, 1710 за кълняемост, 1025 за съдържание на влага в семената.

Централна лаборатория, като акредитирана от Международната асоциация по семетестване ИСТА, през 2018 г. участва успешно в три кръгови международни теста на лупина, моркови и ориз.

През периода са извършени 92 теста "електрофореза", за установяване сортовата автентичност и сортовата чистота на семената от родителски линии и хибриди от царевица и слънчоглед.

През 2018 г., като акредитирана лаборатория в страната да извършва анализи по ISTA правилата бяха извършени лабораторни анализи за определяне качествата на семената за износ и бяха издадени общо 95 броя ISTA сертификата (в това число оригинали, дубликати и междинни сертификати).

От лабораторията са издадени 39 бр. сертификати съгласно изискванията на схемите на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD) при износ на семена за трети страни.

През 2018 г. бяха издадени 296 939 броя официални етикети.

Във връзка с изискването на чл. 25, ал. 4, т. 2 на Наредба № 7 от 24 февруари 2015 г. за прилагане на мярка 10 „Агроекология и климат“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. бяха издадени удостоверения за вече съществуващи трайни насаждения и многогодишни култури потвърждаващи, че заявените сортове са застрашени от генетична ерозия.

Контролни дейности по ЗГМО и ЗППМ, включително внос и износ на семена и посадъчен материал от и за трети страни

Контролната дейност е постоянна, като ежегодно се извършват над 600 на оператори и на пазара на семена и посадъчен материал. За разширяване обхвата на контрола на посевния и посадъчен материал, и качеството на влаганите в производството семена от земеделски култури агенцията извършва проверки в търговски обекти и складове с посевен и посадъчен материал, проверки на производители на посадъчен материал и семепроизводители, на регистрирани търговици на едро на посевен материал. В активните периоди на търговия с посевен и посадъчен материал системно се извършват проверки в търговската мрежа, чрез взимане на контролни проби и извършване на контролни анализи.

Агенцията осъществява предвидения в Закона за посевния и посадъчния материал контрол над частни полски инспектори, лицата получили разрешение за сортоизпитатели, частните пробовземачи и частните лаборатории за посевни качества. Не са констатирани нарушения, които да повлияят съществено на резултатите от извършваните дейности.

През годината бяха извършени над 680 проверки по документи и на място. При проверките по ЗГМО не бе открито наличие на генетично модифицирани организми в конвенционалните партии семена. През годината бе подоброено междуинституционалното сътрудничество БАБХ – ИАСАС по чл. 58 от ЗППМ, което доведе до значително подобряване на граничния контрол.

Осъществен е ефективен контрол при заготовката и търговията със семена и посадъчен материал. При извършени проверки от инспекторите са взети 425 броя проби за контролен анализ. Резултатите от анализите показват, че семената отговарят на минималните изисквания за кълняемост.

За резултатите от проверките са издадени контролни листове и констативни протоколи с предписания, в случаи на установени несъответствия.

За нарушение разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал и изискванията на съответните наредби са съставени 15 актове за установяване на административно нарушение.

Инспектори от агенцията участваха в работата на постоянно действащите експертни комисии за провеждане на обследвания (наблюдения) на площите със земеделски култури, в изпълнение на Заповед № РД 09-78 / 08.02.2018 г. на Министъра на земеделието, храните и горите.

Във връзка с изпълнение на Заповед № РД 09-711 от 08.08.2018г. на министъра на земеделието, храните и горите за извършване на проверки на засетите площи с растения от рода на конопа (канабис) със съдържание под 0,2 тегловни процента на тетрахидроканабинол, инспектори от ИАСАС участваха в създадените комисии със заповеди на директорите на Обласните дирекции „Земеделие“.

Съгласно изискването на чл.15 от Наредба № 1 от 12 март 2018 г. за условията и реда за издаване на разрешение за отглеждане на растения от рода на конопа (канабис), предназначени за влакно, семена за фураж и храна и семена за посев, със съдържание под 0,2 тегловни процента на тетрахидроканабинол, определено в листната маса, цветните и плодните връхчета, за търговия и контрол инспектори взеха проби от растения коноп за количествено определяне съдържанието на тетрахидроканабинол в сортове коноп по заявления на производителите.

Предоставяне възможност на бизнес операторите да извършват дейности по сертификация под официален контрол

По условията и реда на Наредба № 4 от 11 март 2011 г., съгласно чл. 6 от ЗППМ е издадено 1 разрешение на физическо лице за извършване на полски инспекции.

Съгласно чл. 6, ал. 17 от ЗППМ инспекторите от ИАСАС са извършили проверка на над 20% от инспектираните площи от лицата по чл.6 от ЗППМ. Не са констатирани несъответствия.

По условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2013 г. е издадено 1 разрешение за частна лаборатория и 3 на физически лица за вземане на проби от семена и извършване на полски инспекции.

В края на месец юни 2018 г. успешно приключи работата на определените председатели и заместник-председатели на работни групи за провеждане на **Българското председателство на ЕС.**

През годината не са постъпвали оплаквания или възражения от клиенти и партньорски офиси, свързани с дейността на агенцията.

• Очаквани данни за 2019 година

Основните приоритети в дейността на агенцията за 2019 година са:

- Осигуряване на качествени услуги за земеделските производители в областта на сортоизпитването и сертификацията на посевен и посадъчен материал;

- Ефективен контрол на пазара на семена и посадъчен материал, в съответствие с разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал /ЗППМ/ и закона за генетично модифицирани организми;

- Хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на сортоизпитването и сертификацията на семената и посадъчния материал;

- Разширяване и своевременно обновяване на информацията предоставена на сайта на агенцията и облекчаване достъпа до административни услуги.

Бяха спазени предвидените в Плана за действие срокове за хармонизиране на националното законодателството с европейското на ЕС в областта на семената и посадъчния материал.

Подготвен беше проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за посевния и посадъчния материал /ЗППМ/, с оглед привеждане на услугите за бизнеса, предоставяни от агенцията, в съответствие със Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност /ЗОАРАКСД/, както и създаване на редица облекчения за бизнес операторите..

В Държавен вестник беше публикувана Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2011 г. за реда и условията за провеждане на конкурси за полски инспектори. В заключителните разпоредби на наредбата бяха направени и изменения и допълнения в Наредба № 7 от 2013 г. за условията и реда за сортоизпитване, признаване, вписване и отписване на сортовете растения във и от Официалната сортова листа на Република България (обн., ДВ, бр. 97 от 2013 г.), Наредба № 8 от 2013 г. за условията и реда за одобряване и издаване на разрешения за вземане на проби от семена от физически лица (пробовземачи) и за условията и реда за одобряване на лаборатории за извършване на лабораторни анализи за посевни качества на семената и на лаборатории за определяне здравното състояние на семената и посадъчния материал (обн. ДВ, бр. 98 от 2013 г.) и Наредба № 13 от 2004 г. за реда за регистрация на търговци на посевен и посадъчен материал (обн., ДВ, бр. 40 от 2004 г.), с оглед привеждане на услугите в ИАСАС в съответствие със ЗОАРАКСД и със Закона за електронното управление.

Агенцията е акредитирана и има реално действащи системи за качество по ISO стандарт **9001:2015**. През месец май 2019 г. беше проведен периодичен външен одит на внедрената в агенцията система за управление на качеството от външна сертифицираща фирма SOCOTEC, офис България. Констатациите от одита показаха, че основните дейности в агенцията се извършват в съответствие с вътрешните процедури, методики и инструкции, и с изискванията на релевантния стандарт, закони и нормативни изисквания. Резултатите от одита потвърдиха ефективността на внедрената система за управление, което гарантира, че агенцията е в състояние да постига определените цели и да спазва приложимите закони, регулаторни и договорни изисквания.

През 2019 г. агенцията продължава да администрира предоставянето на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал, по силата на сключен договор между ДФ „Земеделие“ и ИАСАС.

Целта на помощта е подпомагане на регистрираните земеделски стопани, за насърчаване производството и използването на сертифицирани (качествени) семена от зърнени, фуражни, маслодайни и влакнодайни култури, картофи, тютюн, зеленчукови култури и памук. В обхвата на помощта е включен и посадъчен материал – лозов и овощен.

Съгласно договор между ДФ „Земеделие“ и Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол за предоставяне на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал за 2019 г. агенцията извършва услуги на земеделските производители свързани с:

- полска инспекция на семепроизводни посеви и маточни насаждения; издаване на етикети;
- вземане на проби от партиди семена, предназначени за сертифициране;
- лабораторен анализ на проби семена по групи култури;
- извършване на последващ контрол на партиди семена;
- окачествяване на сертифициран и САС овощен и сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал.

Схемата за качество въвежда допълнителни и някои по-високи изисквания към производствения процес и крайния продукт и гарантира по-високо качество на произведените семена и посадъчен материал от следните групи култури: зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук, сертифициран и САС посадъчен материал от овощни култури, сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал и сертифицирани и стандартни семена от зеленчукови култури.

Предвиденият максимален годишен бюджет на помощта за 2019 година е в размер на 1 200 000 (един милион и двеста хиляди) лева, определен след решение на Управителния съвет на ДФ „Земеделие“.

Чрез прилагане на схемата и през 2019 година ще бъдат облекчени земеделските производители, чрез спестяване на разходи за извършваните от агенцията услуги свързани със сертификацията на семена.

В срок се регистрират заявленията за сертификация на посевен и посадъчен материал от пролетни и многогодишни култури.

През 2019 г. за полска инспекция са заявени общо 24 495 ха, в т.ч и 168 ха от инспектори по чл.6 от Закона за посевния и посадъчния материал.

От заявените семепроизводствени посеви, най-голям дял заема групата на зърнените култури – 23 567 ха (96,2%), фуражни – 623 ха (2,6%), маслодайни и влакнодайни – 272 ха (1,1%). Заявени са и семепроизводствени посеви от тютюн – 2 ха, а зеленчукови култури – 31 ха (0,1%).

Продължава приемането на заявления за сертификация на пролетните култури.

Заявени за сертификация/одобрение са 39 ха лозови маточни насаждения.

През 2019 г. агенцията осъществява контрол при заготовката и търговията със семена и посадъчен материал. Неотговарящите на минималните изисквания за кълняемост семена се спират от търговия. За резултатите от проверките се издават контролни листове и констативни протоколи.

За нарушение разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал до месец май е съставен един акт за установяване на административно нарушение.

Завърши сключването на договори за сортоизпитване и за пролетни култури през 2019 реколтна година, сключените договори за сортоизпитване са 145 броя, с 6% повече от тези през 2018. Това показва, че сортоизпитването е устойчиво и в съответствие с най-добрите практики.

Проведени бяха заседанията на експертните комисии за различимост хомогенност и стабилност /РХС/ и биологични и стопански качества /БСК/ за обсъждане на резултатите от изпитване на нови сортове, по групи култури и вземане на решения за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на Р България.

През 2019 г. има тенденция за увеличаване с 3,17% на заявените за изпитване за РХС сортове - 327 броя (при 317 за 2018 г.), както и на процентното съотношение на изпитваните за РХС сортове, за сметка на подобните сортове от сравнителна колекция, което е резултат на активната дейност за увеличаване на сортовете в сравнителната колекция и прецизиране на методите за избор на подобни сортове. През 2019 г. се провежда изпитване за РХС на 9 сорта, възложено от Европейския офис за сортовете растения (ЕОСР) по Договор 83/2008 и на 1 сорт от Food Safety, Veterinary Sector and Plant Protection (UVHVVR) – Словения.

Сортоизпитването за БСК с цел вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната бележи намаление. Броят на заявените и включени в опити сортове за БСК е 224 (при 232 за 2018 г.), с 3,45% по-малък брой.

Броят на сортовете в предварително изпитване е увеличен от 1392 на 1725 броя, с 23,92%, в сравнение с 2018 г., което се дължи на факта, че заявителите желаят да бъде изпитан по-голям брой сортове, при намален брой повторения в опита. Площите на опитните полета на ИАСАС са изравнени, качеството на предлаганата услуга е много добро и удовлетворява заявителите.

Анализът на резултатите за последните три години показва тенденция за запазване на процентното отношение на заявените за сортоизпитване за БСК сортове с цел вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната и на сортовете, заявени за предварително изпитване.

През 2019 г. от заявените за изпитване сортове за БСК и предварително изпитване 1 754 броя са чужда селекция (89,99%, при 95,19% за 2018 г.), а 195 броя – българска селекция (10,01%, при 4,81% за 2018 г.). Съпоставено с 2018 г. се забелязва увеличение на броя на сортовете българска селекция, дължащо се на увеличение на заявките от частни селекционери.

От началото на годината не са постъпили оплаквания или възражения от клиенти и партньорски офиси, свързани с дейността на агенцията.

ИАСАС няма закъснения при въвеждането и прилагането на европейското законодателство и по тази причина не се очакват проблеми или наказателни процедури за несъответствие от страна на Европейската комисия.

- **Основни цели в дейността на агенцията за 2020 година**

- Осигуряване на качествени услуги за земеделските производители в областта на сортоизпитването и сертификацията на посевен и посадъчен материал;

- Ефективен контрол на пазара на семена и посадъчен материал, в съответствие с разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал /ЗППМ/ и закона за генетично модифицирани организми;

- Хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на сортоизпитването и сертификацията на семената и посадъчния материал;

- Разширяване и своевременно обновяване на информацията предоставена на сайта на агенцията и облекчаване достъпа до административни услуги.

Законът за посевния и посадъчен материал и наредбите към него въвеждат в националното законодателство изискванията на единадесетте директиви на Европейския съюз за сектора, като основните дейности на агенцията са свързани с:

- Издаване на официална сортова листа на РБългария и подържане на комуникация с Европейската комисия по отношение на европейските каталози и Решение 842/2004/ЕС;

- Извършване на сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност и биологични и стопански качества на нови сортове растения;

- Регистриране и поддържане на интернет страницата на ИАСАС публичен електронен регистър на лицата, които търгуват с посевен и/или посадъчен материал по чл.28, ал. 4 от ЗППМ;

- Сертифициране на посевен и посадъчен материал след изпълнени изисквания за полска инспекция и лабораторен анализ на семена;

- Контролни дейности по ЗГМО и ЗППМ, включително внос и износ на семена и посадъчен материал от и за трети страни.